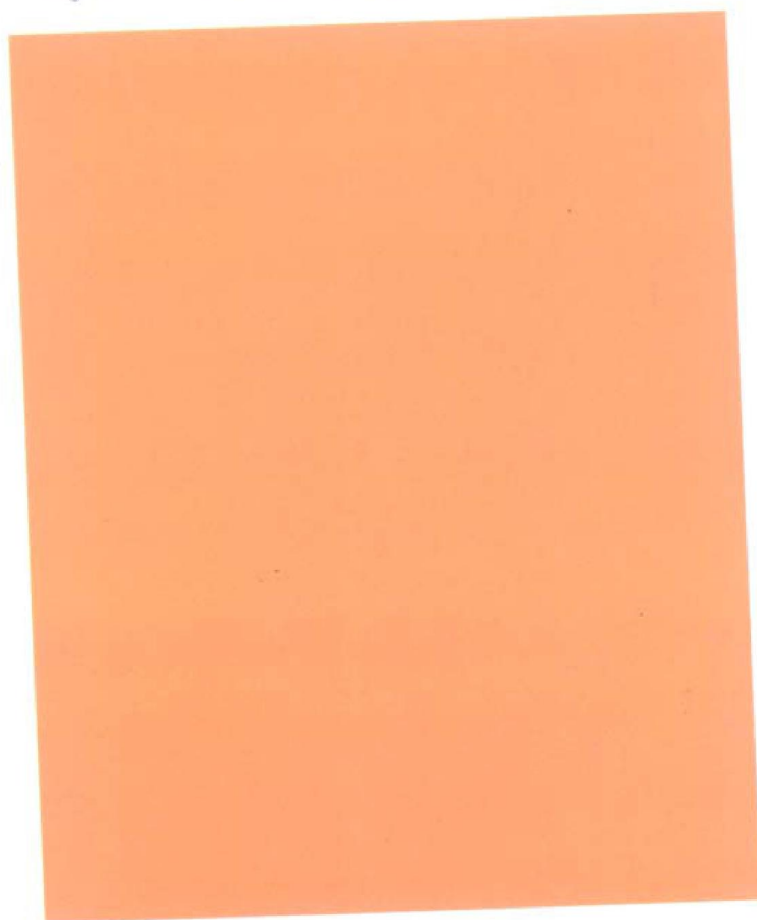

ĐỖ CHU

chuyện mùa hạ

TẬP TRUYỆN TUYỂN

vh NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC

chuyện mùa hạ

chuyện mùa hạ

Cuốn sách được xuất bản theo hợp đồng chuyển nhượng quyền sử dụng tác phẩm giữa nhà văn **Đỗ Chu** và **Công ty Cổ phần Sách Giao Điểm - Domino**, 2010

Mọi sự sao chép không được sự đồng ý của hai bên đều là bất hợp pháp

ĐỖ CHU

chuyện mùa hạ

Tuyển tập truyện

I

vh

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC
Hà Nội - 2010

BÔNG CHANH ĐỎ

1

Tôi đoán không sai, hẳn bạn cũng có một người anh bộ đội, tức là bạn cũng giống hệt tôi, chúng mình là những đứa em của các anh bộ đội. Và này, rất có thể hai ông anh của chúng mình lại ở cùng một đơn vị với nhau nữa kia đây. Chẳng giấu gì bạn, anh tôi đang lái “Zin đầu tời” trong Trường Sơn, phụ lái thôi, vì anh ấy mới chỉ nhập ngũ ngót nghét nửa năm nay. Nếu anh bạn đi trước anh tôi thì nhất định sẽ là lái chính, tức là anh tôi ngồi ở ngay bên cạnh anh bạn, nhưng anh bạn lại vịn tay lái, chỉ đến đoạn đường nào dễ đi thì mới đôi chỗ cho

anh tôi. Còn nếu như các anh cùng nhập ngũ một ngày thì xin bạn nhớ cho là cả hai đều... phụ lái cả thôi. Trong trường hợp đó, không thể khác được, mỗi người phải ngồi một xe vì theo anh tôi cho biết xe nào cũng chỉ có một lái chính, một lái phụ.

Tôi thường hay dài dòng thế đấy, bạn thông cảm nhé, cha vậy mà ở trường mọi người đều gọi tôi là Hoài vui tính. Lẽ tất nhiên tôi là một cậu bé rất vui tính. Chuyện gì tôi cũng muốn biết căn kè và kể lại cho có đầu có đuôi, chỗ nào chưa rõ thì tôi không ngần ngại gì mà không thêm thắt vào cho nó... vui vẻ hơn. Lớp tôi gọi là lớp 5A, hết hè này, khi khai trường sẽ gọi là lớp 6A. Điều đó cũng chắc chắn như việc năm nay tôi đã mười hai tuổi thì sang năm tôi phải lên mười ba vậy.

Năm cộng một bằng sáu. Mười hai cộng một bằng mười ba! Tôi kém anh tôi sáu tuổi, chị tôi kém anh tôi hai tuổi, vậy bạn muốn biết anh tôi năm nay bao nhiêu tuổi thì chỉ cần làm một con tính cộng và muốn biết chị tôi năm nay bao nhiêu thì chỉ cần làm một bài tính trừ.

Nhà tôi có ba anh em, tôi là em út. Anh cả tôi tên là Hiền, sau anh Hiền là chị Hòa, sau chị Hoà là tôi, thằng Hoài.

Nhưng tôi nghiệm thấy cho dù dài dòng đến mấy thì chuyện gì cũng phải có mở đầu và có kết thúc. Thật thế, tôi đoán bạn tìm được một chuyện gì mà lại chỉ có khúc

giữa! Vậy thì xin bạn cứ xem vừa rồi là sự mở đầu của câu chuyện tôi đang kể đây.

Anh Hiền vừa viết thư cho tôi. Lá thư chưa bóc tem, nghĩa là còn mới toanh như kiểu chúng ta vẫn thường nói với nhau. Tôi trích đọc để bạn nghe một đoạn:

“Ở đây, trong Trường Sơn, những cánh rừng rộng bạt ngàn, có đi đến đây mới thấy hết sự giàu đẹp của đất nước ta. Hôm qua, bọn anh vừa kiếm được một chỗ ong mật trên một cây săng lẻ, em chưa gặp loại cây này đâu, thân nó thẳng và gỗ có thớ dọc, mang đóng tàu biển thì rất “chúa”. Máy bay giặc ném bom phá đường, nhưng bọn anh vẫn phớt chúng đi và chiếc Zin đầu tôi dùng cam bao giờ cũng về tới đích an toàn. Em hỏi xe anh chở những gì ư, ngoài mật trận bộ đội ta cần những gì thì bọn anh chở những thứ ấy. anh chỉ có thể nói với em như vậy thôi. Còn em thì sao, mùa hè này có nằng ra đầm tám không? Nằm trong rừng mà anh vẫn nhận ra hương thơm thoang thoang của sen từ đầm làng ta theo gió bay đến đây. Vợ chồng đôi bông chanh đo năm nay đã về làm tổ ở chỗ gốc vối chưa, anh tin là thế nào nó cũng quay lại đầm nước làng mình. Nó bò làm sao được cái đầm sen đẹp như vậy, phải không em. Va lại, chắc nó cũng đã thấy anh em mình đối xử với nó cũng đã đến nỗi nào đâu. Trong cánh rừng bọn anh đóng quân có rất nhiều giống chim lạ, nhưng bông chanh đỏ thì anh chưa hề gặp. Một lần ngồi nấu cơm bên bờ suối, anh

co gặp một chú chim lông xanh tuyền và óng ánh, cũng thuộc họ nhà chèo như bông chanh. Sau một hồi tìm kiếm anh cũng đã phát hiện ra tổ của nó nằm sâu trong đất, ngay gần chỗ nó đậu”...

Thế có nghĩa là trong rừng có rất nhiều giống chim, nhưng giống bông chanh đỏ trên đầm nước làng tôi thì phải nói là hiếm. Và tôi dám chắc là bạn cũng ít khi đã gặp nó. Tôi có cảm tưởng chỉ ở đầm nước làng tôi mới có bông chanh đỏ, mà cũng không nhiều lắm đâu bạn ạ.

Con chim ấy thường đậu trên một cọng sen khô ven đầm. Trông nó thật rực rỡ. Cái mỏ nhọn hoắt và oai vệ, dài như một cái quân bút. Lông ức hung hung vàng, còn thì toàn thân đều đỏ hồng như một đóm lửa. Chao ôi, đã bao nhiêu lần anh em tôi đứng trên bờ đầm ngắm nhìn không moi mắt bộ cánh rất đẹp của nó. Đứng bao giờ bạn tưởng nó đang ngủ gật nhé, cứ lim dim mắt và ngồi lì một chỗ như thế đấy, nhưng chỉ cần một hòn sỏi nhỏ rơi xuống nước là lập tức cái đầu tinh khôn của nó liền nghênh cao lên ngay. Lúc đó, bạn sẽ thấy nó láu lỉnh một cách lạ lùng. Chính tôi đã phải thất vọng vì không sao lại gần nó được. Dường như nó cứ đậu suốt ngày trên cái cọng sen khô bên đầm mà mơ màng, lông cổ của nó xù lên, cái mỏ dài giấu dưới cánh. Nó đang có điều gì phiền muộn chang, hay nó đang sốt ruột đợi chồng mang mồi về, nó không thèm để ý tới ai đang đứng trên bờ đầm này nữa sao? Liệu ta có

thể tiến sát hơn để ngắm cho thỏa bộ lông đẹp tuyệt vời của nó? Hãy thử bước thêm lên một bước. Một bước nữa. Thế là rõ rồi, nó vờ ngu đần thôi. Nó chẳng bỏ qua một hành động nhỏ nào của ta hết. Cái đầu ranh mãnh của nó lại đang nghiêng nghiêng ngó ngó kia rồi. Chỉ cần ta tiến lên một bước nữa hoặc vung tay một cái là nó sẽ bay vụt đi ngay.

Tôi không còn nhớ chính xác vào khoảng thời gian nào mình đã gặp bông chanh lần đầu tiên trong đời, có lẽ là từ mùa hè năm ngoái, mà cũng có thể lâu hơn nữa. Chỉ biết là hôm đó không thể nào thiếu được anh Hiền. Đạo ấy tôi còn là một thằng bé con, thường theo anh ra ngoài đầm nước sau làng để anh dạy bơi. Anh tôi bơi đẹp không chê vào đâu được và chính anh đã chỉ cho tôi nhìn thấy nó.

- Một con chim màu đỏ, mày không nhìn thấy sao. Hãy nhìn thật kỹ, nó rất dễ lẫn với hoa sen.

Rồi biết tôi có nhìn lâu hơn nữa cũng khó mà thấy được, anh Hiền nhặt một hòn đất ném mạnh. Giữa bãi sen xanh rì, một con chim nhỏ, không, một bông hoa đỏ rực, một đóm lửa, bỗng bay bỗng lên cao. Nó không bay xa được, chỉ một thoáng đã quay lại, đậu xuống chỗ cũ. Từ phút đó tôi biết là mình sẽ không bao giờ quên được con chim kỳ lạ này nữa.

Anh Hiền xuýt xoa bảo nó có một bộ lông mỹ miều biết nhường nào. Phải nói anh là một người mê nuôi chim và

sự hiểu biết phong phú của anh về đời sống các loài chim làm cho tôi rất cảm phục. Đi chơi ngoài đường, gặp bất kỳ chú chim nào bay qua anh cũng có thể nói ngay được tên và cả thói quen sinh hoạt của nó nữa. Các bạn anh vẫn hay gọi đùa anh là nhà sinh vật học tương lai cũng vì thế. Trên bàn học của anh có để rất nhiều cuốn sách kể chuyện chim. Trước thềm nhà tôi có treo hai cái lồng, tự tay anh vót tre đan lấy, riêng ở đó cũng đã nhốt tới bảy tám con rồi. Đặc biệt có một con yêng đen, mỏ vàng như nghệ đã biết nói. Nó nói suốt ngày, với bất kỳ ai nó cũng chào: “Anh Hiền, anh Hiền ạ!” Mẹ tôi nhiều lần phải bật cười mắng nó: “Tao đẻ ra anh Hiền mà mà mày dám gọi thế à!” Con yêng không cần biết đến điều đó, nó vẫn một mực đáp lại: “Anh Hiền, anh Hiền ạ!” Thật mới cứng đầu cứng cổ làm sao.

Anh Hiền nói với tôi:

- Hoài nhi, ước gì có một đôi bông chanh đỏ mà nuôi thì thú biết mấy.

Tôi hiểu anh đang mê bông chanh lắm, mê hơn tất cả những chú chim mà anh đã có trong lồng kia. Sự say mê đó đã truyền sang tôi rất mau. Ngày nào tôi cũng phải ra bờ đầm một lần để được trông thấy bông chanh thì mới yên tâm. Hôm nào anh Hiền bận thì tôi rủ bọn bạn của tôi cùng ra cho vui, tưởng như nếu từ nay mà thiếu mất nó thì mình phải nhớ đến sâu não cả người cũng nên.

Đó là những buổi chiều mùa hạ có mây trắng xô đuổi nhau trên cao. Nền trời xanh vời vợi. Con chim sơn ca cất lên tiếng hát tự do, tha thiết đến nỗi khiến ta cũng phải ao ước giá mà mình có một đôi cánh. Trãi khắp cánh đồng là nắng chiều vàng dịu và thơm hơi đất, là gió đưa thoang thoang hương lúa đang ngậm dòng và hương sen. Một chú nhai bén nắp đầu đó nháy tùm xuống đầm làm mặt nước nổi lên những vòng sóng, sóng sẽ bị phá tan rất nhanh khi lan tới những chiếc lá nổi bập bênh trên mặt đầm. Làn nước trong veo chẳng khác nào một cái gương để khoảng trời tự ngấm vẻ đẹp và sự khoáng đạt của mình. Tôi đã thấy hiện ra ở dưới đáy nước những đám mây trắng mang hình dáng của làng tôi. Kia là những mái nhà đứng sau lũy tre, kia là mái đình cong cong và kia nữa là sân phơi của hợp tác xã. Trên sân phơi lại có đặt mấy cái máy tuốt lúa và lũ trẻ con chúng tôi đang đùa nhau quanh những đồng rơm chất cao ngất. Thật là vui biết mấy nếu như không có chuyện tôi thường hay nhận ra mình cũng đang đứng ở đó nhưng lại bị một con bé đưa tay dỉ vào trán! Tôi đã cố gắng gạt bỏ ý nghĩ đó, coi đây không phải là mình, vậy mà buồn thay, thằng bé ấy lại cứ rất giống tôi, càng trông kỹ càng giống tợn.

Giữa một khung cảnh như thế, bông chanh chỉ là một con chim nhỏ bé, rất dễ lẫn với những bông hoa. Nhưng bọn trẻ chúng tôi chẳng đứa nào quên được sự có mặt của nó

ở đây và dù nó luôn luôn khiêm tốn, ngu gà ngu vịt trong một góc đầm, chúng tôi vẫn nhìn thấy như thường.

Có một lần, đám đũa vốn hay đi lang thang nhất làng đã ngồi trên bờ đầm tranh cãi với nhau mãi về nó.

- Tao cam đoan đây là một chú chà.

- Bồng chanh bồng quít gì cho nhiều khô, cứ gọi nó là bói cá, mắt tao đã nhìn thấy nó lao xuống chộp mồi như một chú bói cá. Nó cứ đứng im như treo trên không trung rất lâu rồi vút một cái, cắm thẳng xuống nước.

- Bói cá và chà thì lông phải xanh chứ sao lại đỏ?

Chàng hiểu còn phải gân cổ lên với nhau như vậy đến bao giờ nếu lúc đó anh tôi không kịp thời xuất hiện để đứng ra phân giải:

- Bồng chanh, bói cá đều thuộc họ chà. Nó làm tổ trong lòng đất. Chỗ gốc với đặng kia nhất định phải có tổ của nó. Hai vợ chồng bồng chanh thay nhau một con đi kiếm ăn, một con ở nhà. Chúng đẻ trứng vào mùa xuân, sang mùa hạ thì chim non đã lớn và bắt đầu đi kiếm ăn một mình. Chúng sống thành từng đôi một, rất đầm ấm và chuyên cần. Các cậu nhìn, kia là con vợ đang chờ chồng mang mồi về mớm cho con.

Thật là tai tình, vừa hay khi chúng tôi quay ra nhìn theo tay anh Hiền chỉ thì một chú bồng chanh thứ hai, cũng đỏ rục như một ngọn lửa, từ đâu đã bay về. Nó đậu trên cành vối, cái mô ngậm mồi quay ngang quay ngửa

như đang tỏ ra e ngại trước sự có mặt của chúng tôi. Không một tiếng kêu, bỗng chanh vợ vội bay từ dưới đầm lên đậu bên cạnh chồng. Chúng rù rì trao đổi với nhau vài lời gì đó, chắc là con vợ bảo:

- Nhà nó chớ có ngại, bọn kia từ làng ra tắm và tán gẫu đấy thôi.

Nghe lời vợ, anh chồng liền cất cánh bay bổng lên, làm một động tác giả để đánh lừa chúng tôi, nó sà sát mặt nước rồi mất hút sau đám lá sen. Chúng tôi đều biết thừa là nó đã chui tọt vào tổ rồi.

Hôm ấy tôi đã phổng mũi lên với lũ bạn vì mình có một người anh am hiểu về các loài chim. Bọn chúng đùa nào cũng mên anh Hiền lắm và có lẽ vì tôi là em trai của anh nên chúng cũng ít nhiều tỏ ra tín nhiệm mỗi khi tôi kể chuyện chim, chuyện cò. Toàn những chuyện tôi đã nghe lỏm được của anh Hiền rồi thêm giấm thêm ớt vào cho rôm rả. Đê chúng phải “lác mắt”, khi kể bao giờ tôi cũng cố làm ra vẻ ề ề, tuồng như việc này mình đã biết từ đời tám hoánh nào rồi. Chẳng hạn con lênh đênh thường xuất hiện trên đầm nước sau làng vào mùa lạnh và biến mất khi tiết trời ấm áp, anh tôi nói nó là loài chim phương Bắc, về đây trú đông. Thó được chuyện đó tôi liền chạy đi tìm lũ bạn ngay và đã làm chúng mất đứt một buổi chiều vì những bang tuyết, sông hồ và bước đường phiêu bạt của mấy chú lênh đênh ở giữa xứ sở xa

xôi. Nghĩa là tôi có sức bía đến đâu thì chúng sẵn sàng nghe đến đấy.

Đôi khi tôi đã đỏ mặt lên vì những câu hỏi gặng của chúng nó, nhưng tôi nhanh trí nói tràn đi: “Theo anh Hiền tớ thì đây là một vấn đề mà các nhà sinh vật học của thế kỷ này còn phải tốn nhiều nước bọt tranh luận!”

2

Rồi một hôm, vào lúc gà đã lên chuồng, vừa ăn cơm xong anh Hiền đã rì tai tôi:

- Ra đằm.

- Ra làm gì lúc này? - Tôi tròn xoe mắt hỏi lại.

- Cứ ra, khắc đi khắc biết.

Trước sự kinh ngạc của tôi, anh chỉ giải thích gọn như thế. Tôi cun cút bước theo anh, còn vội vã nữa là đằng khác. Bởi vì bạn ạ, tôi đã pháp phóng đoán được rằng anh sẽ dành cho mình một “cú” bất ngờ gì đây, một cái gì đó rất chi là lý thú.

Chúng tôi đi trên con đường làng ngập đầy rơm rạ. Trên sân phơi, bà con đang đập lúa. Những lượm lúa chiêm nặng trĩu bay lấp loáng trên tay mọi người và thóc rơi rào rào như mưa. Trước cửa nhà kho tôi nhìn thấy có ánh đèn. Ông chủ nhiệm đang soi đèn cân thóc để nhập kho. Tôi còn thấy cả chị Hòa tôi và một người nữa, đứng

là chị Thảo ở xóm Đồng, hai chị thì chẳng khi nào chịu rời nhau nửa bước. Hai chị đứng kiềng thóc. Cái cân treo trên đòn gánh, mấy thúng thóc xếp chồng lên nhau trong một chiếc quang móc vào cái cân, nghĩa là tất cả những cái đó đều đang nằm trên vai họ, vậy mà họ vẫn cứ đứng thẳng, không hề nhúc nhích.

Qua sân phơi thì đến đình, qua đình đến cổng làng. Chúng tôi gặp ngoài cổng làng ba đứa con gái cùng học một lớp với tôi, chúng nó đi cắt cỏ về, đứa nào cũng một gánh nặng. Chúng nó chào anh Hiền nhưng lại không thêm chào tôi, đấy là một điểm, thêm điểm nữa, một đứa còn có ý xô bên cò vào người tôi. Tụi con gái là như thế đó. Chỉ có cô giáo mới tin là chúng nó “hiền”, còn tôi thì tôi biết tòng hết. Bạn đừng có thấy chúng nó chăm chỉ và không làm mất trật tự trong lớp mà vội tưởng là chúng nó “hiền”. Hãy theo dõi thật sát và bạn sẽ thấy hai bàn tay chúng chẳng khi nào để yên, nhất là lúc gặp ngoài đường, nếu không đề phòng thì rất có thể bạn sẽ bị chúng chơi cho những vố rất phiền! Tóm lại, xin bạn nhớ cho là đám con gái nghịch cũng chẳng kém gì chúng ta, nhưng lại chỉ nghịch ngầm thôi. Như hôm nay, nếu tôi không nhanh chân thì đã bị bên cò kia kẹp chặt vào cánh cổng làng rồi, lâm vào cảnh ấy thì phải biết là nhục.

Hai anh em chúng tôi đi trên một bờ vùng đắp to như con đê, hai bên đường là những rặng xoan non cao quá

đầu người. Mới hôm nào ở đây còn là những thảm lúa chiêm tốt bởi bởi, mà nay gặt hái coi như đã xong. Trước mặt chúng tôi là một đầm sen rậm rì và im phăng phắc, không thể phân biệt đâu là lá, đâu là hoa, trừ cây vối ven đầm đang vẽ lên nền trời những đường nét rối rắm. Ánh sao lấp lánh trong những vũng nước ruộng. Những gốc rạ nhô lên san sát. Giờ thì tôi hiểu anh Hiền rủ tôi ra ngoài này làm gì rồi. Ngực tôi bắt đầu thở phập phồng vì hồi hộp. Bước chân của anh đặt nhẹ trên đường, tôi cảm thấy không phai anh đang đi mà là anh lướt trên mặt đất. Riêng tôi thì sao mà vụng về, con đường này còn có gì lạ lắm với tôi, vậy mà đã mấy lần tôi bị vấp, mỗi lần như thế anh tôi lại “xi” một tiếng để cảnh cáo.

Tới gần cây vối, anh Hiền khoát tay ra lệnh cho tôi đứng lại. Một mình anh lom khom tiến về phía tô bông chanh, cứ vài bước anh lại dừng chân nghe ngóng, rồi cuối cùng, nhanh như chớp anh nhoài tới nằm sấp trên bờ cỏ. Chỉ chờ có thế, tôi tự cho phép mình lao lên ngay. Tôi thấy anh Hiền đang dùng một bàn tay lấp kín cửa hang bông chanh. Anh bảo tôi:

- Nhảy xuống!

Tôi ba chân bốn cẳng lội xuống nước, không kịp xắn hai ống quần, bùn dưới chân tôi kêu lép bép. Bàn tay anh Hiền chỉ chịu bỏ ra khi tay tôi đã đưa hẳn vào hang. Lòng hang nhẵn và khô ráo. Mùi tanh của tép đồng xộc lên mũi

tôi. Biết chắc đây là tổ bông chanh rồi, nhưng sao tôi vẫn cứ thấy rờn rợn, nhờ mà có một chú rắn cạp nong đang nằm khoanh tròn trong đó! Cánh tay tôi đã ngấp trong hang, nhưng chim thì vẫn chẳng thấy. Nhầm chăng? Tôi cố sức thọc sâu hơn nữa.

- Còn sâu không?

- Sâu lắm, hình như có một cái ngách.

- Cố tí nữa.

Mấy ngón tay tôi đạt xuống gờ đất ẩm lạnh trong hang. Vẫn chẳng thấy gì, tôi rút tay ra và thở dài, không giấu được sự thất vọng. Thật là ngao ngán hết chỗ nói, có lẽ nào đây chỉ là một cuộc phục kích hụt?

- Đé đấy tao.

Anh Hiền xán tay áo nhảy xuống, tôi đứng né sang một bên nhường chỗ cho anh. Càng vào sâu lòng hang càng rộng dần, vì thế tuy tay anh to hơn tay tôi nhưng cho vào vẫn không có gì khó lắm. Chợt tôi thấy anh huýt sáo:

- Được rồi!

Anh rút tay ra, lấy khuỷu tay kia bịt cửa hang, tôi đón từ tay anh một chú bông chanh. Đêm tối, tôi không nhận ra được màu lông của nó, chỉ thấy nó nằm im thín thút trong lòng bàn tay tôi. Dường như nó quá hoảng sợ vì biết mình đã bị bắt cóc.

Để an ủi con chim xinh đẹp, tôi âu yếm vuốt nhẹ lên đôi cánh mượt mà của nó.

Anh Hiền lại đưa tay vào tổ. Tôi chắc mamm anh sẽ lôi ra rất nhanh một con thứ hai, anh chàng đã từng nói với bọn đàn em chúng tôi rằng bông chanh sống thành từng đôi đấy ư?

Nhưng lần này anh để tay trong hang hơi lâu, khiến tôi sốt cả ruột. Rồi anh rút tay ra, một bàn tay không!

- Được một con cũng đủ khoái rồi.

Tôi đoán anh không vui nên nói vậy. Anh vẫn im lặng đứng đó, ngay trước cửa hang bông chanh. Đột nhiên anh nói với tôi:

- Đưa nó đây cho tao.

Tôi chột dạ, có ý ngần ngừ. Gần như anh Hiền đã cướp lấy con chim từ trong tay tôi và thật tôi không sao hiểu nổi, anh đã đặt nó trở lại tổ.

- Thôi tha cho vợ chồng nó, chúng nó còn có con nhỏ.

Thú thật là lúc đó tôi rời khỏi tổ bông chanh rất khó khăn. Đã bao lâu nay tôi ao ước có một đôi bông chanh để nuôi, đến cả trong giấc ngủ tôi cũng mơ thấy chúng, vậy mà bây giờ, nắm chúng trong tay rồi lại phải tha ra thì không tiếc ngán tiếc ngơ sao được. Nhưng anh Hiền đã quyết định thế thì tôi chỉ còn biết chấp hành. Dù sao, để to ý không tán thành, trước khi nhảy lên bờ tôi đã hét xi hơi mây tiếng thật to.

Dọc đường, tôi thấy anh Hiền vẫn trầm ngâm, anh đi như chạy làm tôi theo bờ hơi tai.

Cái lò gạch ở cuối cánh đồng đang phun lửa sáng rực và ánh đèn ô tô ngoài đường cái quét lên nền trời những luồng ánh sáng xanh biếc. Lúc về đường bao giờ cũng ngắn hơn lúc đi, người ta nói thế mà đúng, chỉ một loáng anh em tôi đã đến cổng làng. Từ sân phơi của hợp tác đội đến những âm thanh nghe vui như một đàn ong đang xây tổ. Tôi nghi bụng, biết thế này cứ ở nhà mà lăn ra nằm tán dóc với mấy thằng bạn dưới chân một đồng rơm nào đó lại hơn. Chuyện lạ đời, tha con bông chanh đã bắt được ra! Liệu lát nữa kể lại chuyện này chúng nó có tin không? Thế nào cũng có đứa bao mình là nói phét cho mà xem. Càng nghĩ tôi càng thấy giận anh Hiền. Ông ấy vẫn có vẻ thanh thản lắm, chẳng bù cho ban này, cứ lom khom lom khom, lại còn “xì” cảnh cáo tôi khi tôi chột làm động nữa! Được rồi, đêm mai tôi sẽ có cách, tôi sẽ rủ thêm mấy thằng bạn ra đó, những đứa không làm hỏng việc, mà cũng có thể tôi đi một mình, như thế hành động sẽ mau lẹ hơn.

Tôi thề với mình như vậy khi về tới đình. Mấy con bé gánh cò ban này lại xuất hiện, và cũng vẫn không một đứa nao chịu chào tôi. Chúng nó đứng dựa lưng vào đồng rơm, mấy ban tay cứ múa tít, chắc là đang đếm sao. Cái trò con gái ấy tôi chẳng còn lạ gì. Tôi đây, đường đường là một thằng con trai, tôi chẳng thêm chấp. Và khi đi ngang qua đó tôi đã lấy hơi hát xì mấy cái to như tiếng pháo nổ.

3

Hôm sau, ở trường về là tôi ra đồng ngay. Tôi muốn được nhìn thấy chuồng chanh mà đêm qua mình đã túm gọn. Nấp sau mô đất cao, tôi đưa mắt tìm kiếm quanh đầm nhưng chẳng thấy bóng dáng con chim màu đỏ ấy. Hay là cả hai vợ chồng nó đều đi kiếm ăn cả rồi?

Có tiếng chân người từ phía sau đi đến, tôi giật mình quay lại. Tưởng ai, hóa ra anh Hiền.

- Đừng chờ vô ích - anh nói - chúng nó sơ tán đến chỗ khác rồi.

- Thế còn các con nó?

- Nó cấp theo chữ sao. Bồng chanh chuyên tồ là thường, thấy đông là chúng đi ngay.

- Lè ra hôm qua phai búng lây chúng - Tôi nôi xung lên nói với anh.

- Mà tôi lam, tao hỏi, nếu có đứa nào phá rồi nhà mày thì mày tính sao?

- Thì nện cho chúng một trận chữ sao!

- Vậy thì mày có muốn đóng vai thành an cướp đối với gia đình con bồng chanh không? Cũng may con bồng chanh đó nó không biết chống cự đấy, nếu không thì nó tha gì mày.

Đuối lý, tôi đành nằm im, lơ đãng nhìn ra ngoài đầm.

Lại một mùa hè nữa đến rồi. Chỉ tuần tới đây năm học sẽ hết, tôi sẽ đi thi và sau đó lên ngôi chễm chệ ở lớp 6. Một học sinh cấp hai chứ có phai xoàng đâu. Còn anh tôi cũng sẽ lên lớp 9. ách thật, ông ấy sẽ làm những bài toán hắc búa vô cùng, toàn là những chữ cái, những điểm A điểm B nằm trong góc "ích - xi", góc "ích-xi" ấy lại nằm trong một đường tròn O cho trước! Tôi đã thấy ở ngoài trường cấp ba họ làm toán rác rưởi như thế.

Như tôi nói ở trên, lúc đó tôi đang nằm trên bờ đầm lơ dang nhìn ra xa mà nghĩ ngợi miên man. Tôi thương đôi vợ chồng bông chanh bấy giờ đã tha con đến một cánh đồng nào, ở một đầm nước xa lạ, chúng lại phải cùng nhau xây tổ để tránh mưa tránh nắng và con chồng lại lang thang kiếm tôm tép mang về nuôi con. Cuộc sống của chúng có chắc được yên ổn không, hay rồi cũng sẽ bị một lũ trè như tôi rình mò bắt bớ. Chúng đang nghĩ về chúng tôi như thế nào sau buổi tối hôm qua, hẳn chúng phai oán giận lắm. Tôi thậm chí kêu lên: "Bông chanh, bông chanh ơi, hãy yên tâm mà trở về đầm này. Chúng tao yêu mày và ở đây mày cũng đỡ vất vả. Nhà cửa có sẵn cả rồi, đồng tao tôm tép nhiều, mày đỡ phải lặn lội. Vợ mày cứ ngồi trước tổ mà trông con cái, và soi mình xuống nước ria lông, làm dáng, làm dáng như lũ con gái mỗi khi cắp sách đi học ấy"...

- Có người ăn trộm sen!

Đáp lại sự hàm dọa của tôi là một chuỗi cười giòn tan. Tiếng con gái.

- Ai thế, không chịu nói sẽ bắt!

Vẫn không có ai trả lời. Tôi định nhặt một hòn đất ném về phía đó, nhưng lượng sức không thể ném tới được nên đành thôi. Cái cán sào lại khua khoắng bên trên đám lá sen rậm rạp.

- Có Thảo và cô Hòa đấy, chúng nó hái hoa làm gì nhỉ?

Anh tôi nói với một vẻ ban khoan mà tôi thấy là không cần thiết.

Chính lúc đó, trên trời xuất hiện một tốp máy bay. Tiếng phan lực gầm rít đột ngột khiến cả hai anh em tôi đều giật mình. Anh Hiền kết luận tức khắc:

- Bọn Mỹ rồi!

Như để chứng minh cho lời nói của anh là đúng, chỉ lát sau đã có tiếng bom nổ rùng rùng. Thế là sau mấy nam, bọn chúng đã quay lại vùng chúng tôi. Chắc là nam học tới trường tôi lại phải sơ tán mỗi lớp một nơi và chúng tôi lại phải đào hầm, đào rất nhiều hầm.

Nét mặt anh Hiền không vui, giọng anh trở nên nghiêm trang:

- Lên cả đi, các cô.

- Vâng, chúng em lên đây.

Và hai cái đầu nhô lên giữa đám sen. Đúng là chị Hòa tôi và chị Thảo. Mũi thúng rờ sen sột soạt. Hai chị găm sào bước lên bờ. Chị Thảo cúi húi vắt nước ở hai ống quần, còn chị Hòa thì xếp lại bó hoa.

- Thầy chu nhiệm lớp em ồm, hôm nay chúng em mang hoa lên trạm xá thăm thầy.

- Để lại đây vài bông, nếu không em sẽ báo cho bác chủ nhiệm biết.

- Rất tiếc chúng tôi đã hỏi xin bác ấy rồi.

Chị Thảo nghênh nghênh cái đầu rất chi là bướng bước qua chỗ chúng tôi. Anh tôi không lấy thế làm bực, vui vẻ nói:

- Cho anh xin một bông vậy.

- Anh thì thiết gì hoa, suốt ngày làm bạn với mấy con chim mà chẳng thú chán ư! Bao giờ anh là thầy giáo thì em cho.

- Vậy thì tôi sẽ không là thầy giáo đâu.

Anh tôi trả lời chắc chắn đến nỗi tôi cũng phải tin ngay là sau này anh sẽ không làm thầy giáo.

Anh Hiền hôm đó nói vậy vì anh đã nghĩ mình cần phải đi bộ đội. Quả thế, một tháng sau gặp đợt tuyển quân anh đã nằng nặc ghi tên đòi đi. Mặc dù anh còn thiếu mấy tháng mới đủ tuổi, ban tuyển quân cũng đã chấm tên anh.

Vì bao giờ chả thế, sự hang hái mới là điều quyết định, anh còn trẻ lắm, nhưng nhiệt tình đánh giặc sẽ làm cho anh nhanh chóng trưởng thành. Bác chủ nhiệm làng tôi đã nói về anh như vậy đấy.

Anh Hiền xếp gọn sách vở của mình lại, mang treo lên xa nhà, tạm xa những điểm A, điểm B trong một góc “ích-xì”, anh cùng với rất nhiều anh khác ở trong làng đi chiến đấu.

Trước ngày lên đường, hai anh em quyết định giao phóng cho lũ chim sống ở trong lồng bấy nay. Tôi đã kịp thời thông báo cái tin có một không hai đó cho tất cả bè bạn tôi. Chúng nó xôn xao bàn tán với nhau và không mấy đứa đã tin ngay.

Tôi xách hai cái lồng đi ở phía trước, sau lưng tôi là bọn tre con, rất nhiều, cả mấy đứa con gái mặc dù không ưa gì tôi cho lắm cũng háo hức có mặt. Anh Hiền vừa đi vừa nói chuyện tíu tít với chúng nó.

Ra tới bờ đầm, tôi đặt hai lồng chim xuống, không sao giấu được vẻ phấn chấn trên nét mặt. Bọn bạn tôi đứa nào cũng nhìn như dán mắt vào mấy con chim đang nhảy nhót, có đứa nuốt nước bọt vì tiếc. Lát nữa anh Hiền sẽ thả cho những con chim này bay đi. Anh chỉ để lại một con yếng, không phải là theo yêu cầu của tôi mà là vì mẹ tôi đã bảo anh: “Có nó nói bi bô, tao đỡ nhớ mày”. Mẹ tôi cứ làm như con yếng là một đứa tre con không bằng. Giữa sự hồi hộp

đến nghệt thở của bọn trẻ chúng tôi, anh Hiền thông thả rút then mở cửa lồng. Con chim nào trước lúc cất cánh bay đi cũng tỏ ra quyến luyến với anh. Riêng chú sáo đen thì còn nhảy nhót mãi thành thử cuối cùng anh phải tung nó lên. Nó bay một vòng trên đầu như để chào vĩnh biệt chúng tôi, đôi cánh của nó có hai chấm trắng, xa tí tắp vẫn còn trông thấy.

Tôi khoác hai cái lồng không trên vai, lồng bâng khuâng quá. Cửa đáng tội, tôi cũng đang tiếc ngẩn tiếc ngơ mấy con chim ấy, nhưng mặt khác lại thấy việc thả chúng ra là việc mà một người con trai đứng đắn nào cũng phải làm. Tôi thấy mình có đủ tư cách để nhận lấy sự quý mến của các bạn tôi. Dấu hiệu đáng mừng nhất của buổi thả chim này là không phải chỉ có bọn con trai mà ngay cả mấy con bé vốn vẫn quen xem tôi như một đối thủ cũng cười nói ríu rít, có đứa còn đến bên tôi nói rất thân ái: “Đề nghị ấy cho tớ mượn quyển truyện cổ tích nhé”. Tất nhiên là tôi gật đầu luôn. nó đã biết điều thì mình cũng không nên để lỡ cơ hội làm lành với nhau. Phải càng thắng với chúng, lắm lúc tôi cũng thấy rất phiền. Hình như tôi đã quá cảm động, cho nên mặc dù không hề cố ý như mọi khi mà cái mũi tôi cứ ngứa điên lên và bắt buộc tôi lại phải hắt hơi liên mấy cái. Cũng may, mấy đứa con gái đã không để ý đến chuyện này.

Thế là anh Hiền tôi đi rồi. Đến hôm nay, khi tôi kể

cho bạn nghe những câu chuyện này thì anh đã trở thành một anh bộ đội lái “Zin đầu tôi” trong Trường Sơn. Bạn và tôi hãy tin rằng mỗi ngày của anh là một ngày nhiều gian khổ, nhưng cũng nhiều chiến công. Câu chuyện của tôi tương đã chấm hết ở đây, nếu như vừa rồi, trong lá thư gửi về anh không hỏi tôi vợ chồng con bồng chanh mùa hạ năm nay đã trở lại đầm làng chưa.

Tôi đã trả lời anh thế này:

Năm nay được mùa sen, chưa bao giờ tôi thấy đầm nước làng mình đẹp như vậy. Trăm nghìn bông hoa khoe sắc dưới ánh nắng rực rỡ, còn những cái nụ lấp ló sau lá chẳng khác nào mấy cô bạn xinh xắn của tôi thường vấp nắp sau chiếc nón một cách rất là điệu. Và những đám mây trắng mang hình dáng làng tôi cứ trôi bồng bềnh dưới đáy nước. Bạn xem, làm sao tôi không bồn chồn nhớ đến anh Hiền mỗi khi ra đây cho được. Những kỷ niệm về người anh thân mến cũng bùng nở trong lòng tôi cùng với mùa sen này.

Chiều chiều, tôi cùng các bạn tôi ra chơi ngoài đầm, đứa nào cũng chững chạc hơn năm ngoái nhiều. Ở đó, đôi vợ chồng bồng chanh đã trở về bên gốc vối, chúng đã sinh một lứa con mới. Cô vợ lại như trước kia, ngồi làm đóm trước tổ, đôi mắt mơ màng. Anh chồng cần mẫn, với đôi cánh đỏ rực như một đóm lửa lại bay đi khắp đồng xa đồng gần kiếm mồi nuôi cá nhà.

Và con điều này mới thật bất ngờ đối với tôi, ngay gần góc với còn xuất hiện thêm một tổ trực chiến của các chị dân quân trong làng nữa. Khẩu súng máy của các chị luôn luôn ghếch nòng nhăm nhăm nhìn lên trời cao. Chị Hòa và chị Thao cũng đang có mặt ở đó. Tôi thường thấy chị Thảo đứng rất hiên ngang, tay chỉ về một hướng nào đó hô bắn trong các buổi tập. Có lẽ chị là khẩu đội trưởng. Còn chị Hòa tôi thì mặt đỏ bừng bừng, ôm những bang đạn đồng chạy quanh khẩu súng. Công sự khoét trên bờ đầm, trông khéo như một cái tô bông chanh.

Giờ đây tôi có thể nói với bạn rằng câu chuyện của tôi thế là đã sang đến phần cuối. Nhưng sự chấm dứt của một chuyện nay cũng lại là sự bắt đầu của một chuyện khác, cho nên tôi rất mong được gặp lại bạn để chúng ta tiếp tục tâm sự với nhau. Bạn cũng giống tôi, chúng ta là những đứa em của các anh bộ đội, nên bạn hiểu rằng tôi quý bạn như thế nào rồi.

Bạn nhớ nhé, làng tôi nằm bên một đầm sen rộng, mùa hạ hoa nở bát ngát, làng có công làng, còn trong đầm thì có một con bông chanh mình đo như lửa lúc nào cũng lim dim đôi mắt đậu trên một cọng sen khô. Tới đó, bạn sẽ tìm thấy tôi, Hoài vui tính, trong số những người anh em thường ra đứng lố nhố trên bờ đầm vào mỗi buổi chiều.

Tháng 5 năm 1972

ĐỒ CHU - CHUYỆN MÙA HẠ - Tuyển tập truyện II

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC

18 Nguyễn Trường Tộ - Ba Đình - Hà Nội

Điện thoại: 04 7161518 - 04 7161190, Fax: 04 8294781

Email: nxbvanhoc@hn.vnn.vn

Chi nhánh tại Thành phố Hồ Chí Minh

290/20 Nam Kỳ Khởi Nghĩa - Quận 3

Điện thoại: 08 8469858, Fax: 08 8483481

Chịu trách nhiệm xuất bản: **Nguyễn Cừ**

Chịu trách nhiệm nội dung: **Nguyễn Thị Hạnh**

Biên, họa sĩ: **Chu Hùng Sơn**

Trình bày: **Trần Hồng Tươi**

Sửa bản in: **Thu Thủy**

Liên kết xuất bản

CÔNG TY CỔ PHẦN SÁCH GIAO ĐIỂM - DOMINO

Số 25, ngõ 61/4, Lạc Trung, Hà Nội

Tel: (84-4) 3821 9502

Email: lienhe@domino-books.com

In 1.500 cuốn khổ 14.5cm x 20.5cm tại Công ty Cổ phần In và Truyền thông Hợp Phát. Căn cứ trên số đăng ký kế hoạch xuất bản: 885-2010/CXB/19-92/VH và quyết định xuất bản số 767/QĐ-VH của Nhà xuất bản Văn học ngày 10.9.2010. In xong và nộp lưu chiểu quý IV năm 2010

Tôi thường nghĩ sứ mệnh cao cả của mỗi nhà văn chính là việc sáng tạo nên những tác phẩm đóng góp một cách có hiệu quả vào quá trình lớn mạnh của nền văn học nước nhà. Ở đây không có chỗ đứng cho chủ nghĩa trung bình với đủ mọi thứ tầm thường của nó.